

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Regimine Ecclesiae Episcopalis In Octo Libros Distributus

Antonelli, Giovanni Carlo

Velitris, 1650

De Adulterantibus, seu corrumpentibus stateras, mensuras, aut monetas.
Cap. XXXIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11401

eclesie possit eis prestare alimen-
ta, tunc sunt alendi sumptibus
communitatis, seu Vniuersitatis
Theaur. decif. 118. quem refert
Vulp in Prax. iudic. cap. 47. num.
33 Barbof. in cap. vn. num. 4. & 5.
de Infant. expos.

4. Obserua 2. quod licet Expositi
huiusmodi non sint capaces offi-
ciorum, quae ex aliquo statuto
nobilitatis qualitatem requirant,
consentur tamen legitimi, ac suc-
cessionum, ordinum, & Dignita-
tum capaces: quia quod aliquis
exponatur, non est sufficiens si-
gnum, quod extra matrimoniū
sit susceptus: cum ob paupertate-
m Parentes proiem suam inter-
dum exponant, ut dicunt DD.
apud Barbof. d. par. 3. all. 51. num.
150. & seq. Dian. par. 4. tr. 2. ref. 58.

S V M M A R I V M:

1. Adulterantes, seu corruppen-
tes stateras, mensuras, aut mo-
netas puniuntur tam à Iudice
ecclesiastico, quam seculari, li-
mitatur num. 2.
2. Refertur decretum Sac. Congr.
in causa Veliterna.
3. Iudex ecclesiasticus potest punire
laicos, qui merces mixtas cū
alia specie ignorante emptore
vendiderint.
4. Qua pena puniuntur huiusmo-
di delinquentes.
5. Quibus casibus tales delinquen-
tes à pœnis excusentur.

C A P. XXXIX.

De Adulterantibus, seu corrup-
pentibus stateras, mensu-
ras, aut monetas.

1. **H**OC etiam delictum est
mixti fori, quia ab utro-
que iure punitur ex c. 2.
*de empt. & ex constitutione Vrbani VIII. incip. In suprema pasto-
rali specula, quam refert Vulp. in*
Prax. iudic. cap. 42. nu. 29. Lezan.
in sum. qq. neg. 30. 4. ver. monetarij.
& ex l. pen. ff. ad l. Cor. de fals. nisi
2. stateræ, vel mensuræ huiusmodi
sint ecclesie, vel clericorum,
tunc enim causæ huiusmodi ra-
tione rerum ad ecclesiasticum fo-
rum tantummodò spectant iuxta
cap. si clericus de for. compet. & c.
super quibusdam de Verbor. sign.
& ibi DD. Bellett. in Disquis. Cler.
tit. de fuor. cleric. real. § 5. num. 2.
& seq. ubi dicit, quod quantum
ad priuilegium fori bona clericor-
um gaudent priuilegio, quo gau-
dent bona ecclesiarum. Vnde
3. Sac. Congreg. Eminentiss. Cardina-
lium controuersis iurisdictiona-
libus præpositorum sub. die 12. Ie-
nuary 1649. censuit, mensuras ab-
latas à molendinis ecclesiastico-
rum de ordine Gubernatoris Ci-
uitatis Veliternæ esse restituendas
Curie Episcopali eiusdem Ciuita-
tis, & eandem curiam esse ad eū-
dam super cognitione fraudū in
dictis Molendinis commissarum.
4. Addit Bellac. relatus in Syntag.
opin. comm. tit. de fals. cap. 1. vers. ad
de tamen, & alij apud Bellett. loco
cit.

cit. num. 64. quod Iudex ecclesiasticus potest punire laicos, qui merces mixtas alia eum specie ignorante emptore vendiderint.

Qui verò pondera, aut mensuras falsificant, de iure civili condemnantur in duplum, & in insulam relegantur *d. l. pen. ff. ad l. Corn. de falsi.* radens verò, vel minuens monetam ultimo supplicio damnatur *l. quicumque ff. eod. eademque pena plectitur falsam monetam scienter expèdens, qua punitur illam scienter adulterās & radens. l. lege cornelia 9. §. eadem pena ff. de falsi. & dicunt DD. apud Barbof. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 51. numer. 64. & seq.* quod intellige, quando expendit nummos plumbeos, vel stanneos, de quibus fit mentio in *d. textu*, alias non incideret in *l. Cornelianam de falsis*, sed punitur extraordinariè, ut *d. Bart. in d. l. lege Cornelia. n. 3. per tex. in l. secularij ff. de extraord. crim. Clar. in §. falsum vers. expendens*: eademque pena extraordinaria punitur qui sciūt aliquem monetā falsam eudere, & non reuelant, ut *d. Ricc. in collect. dec. 172. par. 1.*

Probatum autem ignorantia iuramento dicentis, se ignorasse, quod falsa fuerit moneta, dummodò cōcurrat præsumptio ignorantia pro allegante: secus si adessent præsumptiones vel coniecturae inferentes ad scientiam *Scrabbin. de Privilegiis. privileg. num. 136. & alij apud Barbof. loco cit. num. 66.*

Item falsificans monetam Imperatoris punitur pena ignis, &

eius bona omnia fisco addicuntur *l. 2. C. de fals. monet.* falsificans verò monetam Ciuitatis, vel alterius Principis Cæsare inferioris punitur pœna capitali *l. 1. C. eod. tit.* hæc tamen pœna capitalis nō intelligitur de pœna mortis, sed deportationis *secundum communem Doctorum sententiam, ut d. Clar. loco cit. vers. item debet, & decisum refert Ricc. in collect. dec. 172. par. 1.*

De iure autem canonico clerici tam seculares, quam regulares qui aureas, vel argenteas monetas tondere, fabricare colorare, vel alias adulterare, seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut exponere præsumpserint, præuia degradatione Curia seculari puniendi traduntur: pecunias verò sic ut præferunt adulteratas scienter detinentes, seu de loco ad locum transferentes, aut materiam, instrumenta, siue opem ad præmissa præstantes ad triremes transmittendi sunt, ita seruari iussit Urbanus VIII. in locis in Italia duntaxat existentibus, prout in *d. constit. incip. In suprema pastorali specula.*

Obserua tamen, quod per hanc cōstitutionem nulla Iudici seculari concessa fuit facultas cognoscendi huiusmodi causas contra ecclesiasticos, nisi postquam Iudex ecclesiasticus cōstito de crimine, ac præcedente degradatione eidem seculari Iudici reos puniendos tradiderit, ut notat Ricc. in *Collect. dec. 3312. par. 8. ubi refert, id fuisse decisum in Curia.*

Ar.

Archiep. Neapol. talem enim causarum cognitionem quoad personas ecclesiasticas tam seculares, quam regulares in prouincijs sedi apostolicę subiectis ad S. R. E. Cardinales in eisdem Prouincijs de latere Legatos, & Prolegatos pro tempore existentes, in alijs verò Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, & locis tam sub dictę sedis, quam cuiusuis alterius Principis ditione in Italia tantum comprehensis priuatiuè quoad omnes etiam Superiores Religiosorum, ipsisque superioribus penitus exclusis, ad ordinarios locorum spectare declarauit idem Summus Pontifex in constitutione supra citata: ex qua inserta Lezan. in Summ. qq. reg. to. 3. per *falsarius nu. 6.* quod extra Italiam possunt Superiores Regulares uti iure suo puniendo subditos in pręmissis delinquentes.

Addit idem Lezan. to. 4. in ver. *Monetarij nu. 6.* quod cum prædicta constitutio solū sit pro Italia, idè iuxta opinionem eorum, qui dicunt, nomine Italię non venire Insulas Sicilię, Sardinia, & Corsicę, poterunt Pręlati Regulares in prædictis Insulis, sicut in alijs orbis terrę partibus religiosos subditos hoc crimen patran-tes punire.

Hoc autem delictum est plene probandum adeò, ut non possit quis ex indubitatis indicijs condemnari *Ricc. in Collect. decis. 172. par. 1.*

¶ Verum supradictę pœnæ locum non habent in vitante monetam reprobatam, seu falsam: quia pœ-

nę contra vitantes monetam debent intelligi de moneta vsuali, & quę expendi potest *Alex. cons. 103. vol. 1. Menoch. de Arbitr. cas. 316. num. 19. cum seq. Surd. decis. 282. num. 18. & alij, quos refert, & sequitur Barbof. de offi. & pot. Ep. par. 3. all. 51. num. 61. & seq. & in terminis dictę constitutionis Urbani dicit Lezan. in Sum. qq. reg. tom. 4. in ver. Monetarij nu. 3.*

Secundò neque est puniendus expendens falsam monetam, si doceat, à quo illam habuit, vel si protestetur, quod si esset falsa, sibi restituatur: tunc enim non dicitur expendisse, cum pendeat à futuro euentu, ita *Bellac. relatus in Syntag. opin. commun. to. 1. tit. de Princ. monet. cud. fac. & c. 2. Ricc. in Collect. dec. 172. par. 1. & alij apud Barbof. loco cit. num. 67.*

Tertiò supradictę pœnæ non procedunt contra fabricantes monetam parui valoris, vel tondentes modicam quantitatem *Pegu. decis. 46. Menoch. d. cas. 316. n. 33. & alij, quos refert, & sequitur Barbof. d. all. 51. num. 63.* Vnde expendens monetam parui valoris à pœna ordinaria etiam excusatur *Ricc. in Collect. dec. 2858. par. 7.* vbi exemplificat in expendente quinque carolenos.

Quartò excusatur à prædictis pœnis qui imaginem Cæsaris, aut Principis nondum imprefferat, *Ricc. in Collect. decis. 172. par. 1.*

Quintò Socius huius criminis indicans alterum Socium non punitur *d. l. 1. vbi glo. in ver. immunitatem C. de fals. monet. Ricc. in d. Collect. decis. 172.*

Sexto monetam expendens au-
ream defectiuam ratione ligæ,
vel ratione ponderis nullo modo
potest puniri pœna ordinaria, iu-
xta cõmunem opinionem, ut d. Bo-
nacof. relatus in Syntag. opin. com.
d. tit. de Princip. monet. cud. fac. c. 2.
in fin.

S V M M A R I V M.

- 1 Si laicus simul cum clerico delin-
quat, vnusquisque à suo Iudice
de consuetudine punitur.
- 2 Limitatur, quando Iudex ecclē-
siasticus præuenit in captura
laici.
- 3 Quando censeatur facta præuen-
tio.

C A P. XL.

Ad quem Iudicem spectet co-
gnitio causæ, quando lai-
cus simul delinquit
cum Clerico.

 Iij putant, laicum ra-
tione cõnexitatis de-
lictæ in tali casu non
posse ab alio Iudice
puniri, quam ab ec-
clesiastico vti magis digno: Hæc
conclusio probatur ex l. nulli C.
de Iudic. & ex l. qui de crimine
C. de Accus. & ex cap. quanto de
Iud. & ita tenent Socin. Sen. conf.
12. num. 17. vol. 1. Socin. Iun. conf.
34. num. 1. & 2. vol. 2. Marant. in
Specul. aur. par. 4. dist. 11. num. 22.
Paris. conf. 154. num. 1. vol. 4. Lu-
douic. decis. Lucen. 26. numer. 18. &

seq. par. 1. Boff. in tit. de for. compet.
num. 116. & hanc esse magis rece-
ptam d. Menoch. de Arbitr. Iud. lib.
2. cas. 371. nu. 13. Clar. lib. 5. recept.
sent. q. 36. vers. euenit plerumque
Dian. par. 4. tr. 1. ref. 7. Scacc. de Iu-
dic. lib. 1. cap. 11. num. 24. & versio-
nem d. Mart. de Iurisd. par. 4. cas.
119. num. 1. quod procedit etiam
si plures laici cum vno Clerico
deliquerint, ut notat Socin. Sen. loc.
cit. & ita Sac Congregatio die
10. Decembris 1591. rescriptit
Commisario Ciuitatis Tusculanæ,
vt tam Clericum, quam laicos in-
quisitos de violentia illata cuidã
mulieri remitteret ad Iudicem
ecclesiasticum, ut refert Scacc. loco
cit. Dian. par. 4. tr. 1. ref. 7. Vulp. in
Prax. Iudic. cap. 41. num. 5:

Sed contrarium seruatur de
consuetudine, secundum quam
Clericus à Iudice ecclesiastico,
& laicus à seculari punitur, ut d.
Ricc. in Prax. Remiss. Delinquent.
q. 42. in fin. & in Collect. dec. 1511.
par. 5. Crauet. conf. 232. per tot. lib.
3. Couar. pp. qq. cap. 34. num. 1. Ca-
pycius decis. 173. & ibi Add. & de
cõmuni obseruantia testatur Clar.
d. q. 36. vers. euenit plerumq. Vulp.
in Prax. Iudic. cap. 41. numer. 5. &
alij.

Hęc etiam conclusio probatur,
tum quia in delictis socius cri-
minis minime gaudet privilegio so-
cij l. si quis uxori ff. de furt. tum
quia causę delictorum non sunt
indiuidue, sed diuidee: potest
enim vnus ex delinquentibus si-
ne alio puniri, ac similiter potest
Iudex ecclesiasticus clericum, &
secularis laicũ facile punire absq.

Ccc c vlla